अनिर्देशेनविस्तरेणननुनिर्देशमात्ररूपेणसंक्षेपेण अनुसृत्यएकीकृत्य एतत्सारभूतं ॥३३॥ इतिशांतिप०रा०नै०भारतभा०अष्टाधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०८ ॥ ॥५॥ कथमिति सत्यानृतयोर्धर्मा धर्मरूपत्वेहिंसाऽहिंसायुक्तयोस्तयोर्वैपरीत्यदर्शनात्संशयइत्यर्थः ॥ १ ॥ उभयोस्त्यागस्त्वतिदुष्करइत्याह सत्यमिति लोकान्संसारिणः ॥२॥३॥४॥५॥ तादृशःसत्यानृतयोस्तत्त्वमजानन्बालत्वाद्बध्यते यत्र विषयेअहिंसोपकारादौ सत्यंअनिष्ठितंननिष्ठायुक्तंतेसत्यानृतेबहूपकारप्रधानेनिश्चिन्वन्धर्मवित्भवति ॥ ६ ॥ अंधस्यप्राणचक्षुषःसर्वप्राणिवधायोद्यतस्यवधात्बलाकःव्याधःहिंस्रस्वभावोपिस्वर्गंजगामे

एतत्सर्वमनिर्देशेनैवमुक्तंयत्कर्तव्यंपुरुषेणेहलोके ॥ एतच्छ्रेयोनान्यदस्माद्विशिष्टंसर्वान्धर्माननुसृत्यैतदुक्तं ॥ ३३ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांतिप०राजध० मात्रपितृगुरुमाहात्म्येअष्टाधिकशततमोऽध्यायः ॥१०८॥ ॥५॥ युधिष्ठिरउवाच कथंधर्मेस्थातुमिच्छन्नरोवर्तेतभारत ॥ विद्वन्जिज्ञासमानायप्रब्रूहि भरतर्षभ ॥ १ ॥ सत्यंचैवानृतंचोभेलोकानावृत्यतिष्ठतः ॥ तयोःकिमाचरेद्राजन्पुरुषोधर्मनिश्चितः ॥ २ ॥ किंस्वित्सत्यंकिमनृतंकिंस्विद्धर्म्यंसनातनं ॥ कस्मिन्कालेवदेत्सत्यंकस्मिन्कालेनृतंवदेत् ॥ ३ ॥ भीष्मउवाच सत्यस्यवचनंसाधुनसत्याद्विद्यतेपरं ॥ यत्तुलोकेषुदुर्ज्ञानंतत्प्रवक्ष्यामिभारत ॥ ४ ॥ भवेत्सत्यं नवक्तव्यंवक्तव्यमनृतंभवेत् ॥ यत्रानृतंभवेत्सत्यंसत्यंवाप्यनृतंभवेत् ॥ ५ ॥ तादृशोवध्यतेबालोयत्रसत्यमनिष्ठितं ॥ सत्यानृतेविनिश्चित्यततोभवतिधर्मवित् ॥६॥ अप्यनार्योकृतप्रज्ञःपुरुषोप्यतिदारुणः ॥ सुमहत्प्राप्नुयात्पुण्यंबलाकोंधवधादिव ॥७॥ किमाश्चर्यंचयन्मूढोधर्मकामोप्यधर्मवित् ॥ सुमहत्प्राप्नुयात्पुण्यं गंगायामिवकौशिकः ॥ ८ ॥ तादृशोयमनुप्रश्नोयत्रधर्मःसुदुर्लभः ॥ दुष्करःप्रतिसंख्यातुंतत्केनात्रव्यवस्यति ॥ ९ ॥ प्रभवार्थायभूतानांधर्मप्रवचनंकृतं ॥ यःस्यात्प्रभवसंयुक्तःसधर्मइतिनिश्चयः ॥ १० ॥ धारणाद्धर्ममित्याहुर्धर्मेणविधृताःप्रजाः ॥ यःस्याद्धारणसंयुक्तःसधर्मइतिनिश्चयः ॥ ११ ॥ अहिंसार्थायभूतानांधर्मप्रवचनंकृतं ॥ यःस्यादहिंसासंयुक्तःसधर्मइतिनिश्चयः ॥ १२ ॥ श्रुतिधर्मइतित्येकेनेत्याहुरपरेजनाः ॥ नचतत्प्रत्यसूयामोनहिसर्वंविधीयते ॥ १३ ॥

तिकर्णपर्वकथानुसंधेया ॥ ७ ॥ मूढःकर्णपर्वोक्तः सत्यवादीचोरेभ्यःसत्यवचनाभिमानित्वान्मार्गमुपदिश्यकार्पटिकान्घातितवान् असौधर्मविन्नेत्यर्थः कौशिकउलूकः गंगातीरेसहस्रशःसर्पिण्यास्थापितान्यंडानिभित्वामहत्पुण्यंप्राप तदभेदनेनुतीक्ष्णविषाणांसर्पाणांवृत्ध्यासद्योलोकनाशःसंभवेत् ॥८॥ सुदुर्लभोदुर्विवेकः अत्रधर्मलक्षणे व्यवस्यतिनिश्चिनोति ॥ ९ ॥ प्रभवोऽभ्युदयः अहिंसाअपीडनं धारणंसंरक्षणं एतत्त्रयंयेनसत्येनानृतेनवामृदुनातीक्ष्णेनवायतोभवतिसधर्मइत्याहत्रिभिः प्रभवेति ॥१०॥११॥१२॥ श्रुतीति श्रुत्युक्तोर्थःसर्वोधर्मइत्यपिन श्येनादेर्धर्मत्वाभावात् फलतोपिचयत्कर्मनानर्थेनानुबध्यते केवलंप्रीतिहेतुत्वात्तद्धर्मइतिकथ्यतइतिवचनात्श्येनादिफलस्यशत्रुबधादेरनर्थत्वादुक्तलक्षणएवधर्मइत्यर्थः सर्वंश्येनाद्यपिविधीयतेधर्मत्वेनचोच्यते ॥ १३ ॥

Digitized by Google